

יחיד מבחינו הי

התגברות השפעת הצדיק בעולם
לאחד הסתלקותו

איך שייך לקבל מהצדיק לאחד ההסתלקות?

החיים האמיתיים של הצדיק – אמונה יראה ואהבה

מדוע התעלות הצדיק ביום ההילולא קשורה ללומדי תורתו?

פתח דבר

בעזרה"ת.

הביאורים בחוברת הם עיבוד מתוך שיחות שנאמרו ע"י רבינו בימי ההילולא של חותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ביחס לפעולת חותנו זי"ע לאחר הסתלקותו. ובקשר למלאת שלושים שנה לעלייתו בסערה השמימה, ראינו לנכון להביא תמצית הדברים שביאר רבינו עצמו ביחס לחותנו זי"ע, על עניין הנהגת הצדיק לאחר ההסתלקות המושתתים על דברי הזהר הקדוש וספר התניא.

•

וכה היו מילותיו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לקראת יום ההילולא הראשון של אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע "גבורי ישראל, מגיני ארץ, גם בהשיבם נפשם אל חיק אביהם שבשמים, אשר לו מש"מים נפשותם, הנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעייתם, הנה עוד מתרפסים להדום כסא מרום, להתייצב לפני הוד א-ל רם ונשא, להגן על עם ישורון, לדרוש רחמי וחסדי האב על בנו, עמו ונחלתו".

ואנן, מה נעני אבתרי, שבוודאי אף רבנו זי"ע לא עזב צאן מרעייתו, ועומד ומתרפס להדום כסא מרום, לבקש רחמים על דרא דעקבתא דמשיחא, דור עני, להושיע את ישראל בעת צרתם, ולהחיש להם ביאת גואל צדק בעגלא דידן ובזמן קריב.

ברכת התורה,
מכון אור החסידות

ימים הסמוכים
ליום ההילולא ג' תמוז ה'תשפ"ד

עומדים אנו בימים הסמוכים לג' תמוז, יומא ההילולא רבה של כ"ק אדמו"ר מוהרבאוויטש זצוק"לה"ה נבג"מ זי"ע (שלושים שנה, תשנ"ד-תשפ"ד). לקראת יום זה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, קונטרס יתיר מבחייה'.

יסוד הדברים בדברי הזהר הק' (ח"ג עא, ב. מובא בסדר "מענה לשון" שנאמר על קברי צדיקים), שנתבאר באריכות ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע באגרת ניהומין שכתב לתלמידי רבו הרה"ק ר' מענדל מוויטעבסק לאחר הסתלקותו (נדפסה בנתיא חלק אגה"ק סי' כז), ובה מניח יסודות בעניין המשך פעולת הצדיק לאחר ההסתלקות.

בשיחותיו הק' הרבה רבינו לבאר את היסודות שנוצקו באגרת אדמו"ר הזקן הנזכרת מעלה, והי' מבהיר שהדרך לקבל מהצדיק גם לאחר ההסתלקות היא על ידי ההליכה על מקום קבורתו חלקת מחוקק ספון (ליקוט חלקי מביאורים אלו י"ל על ידינו בקובץ "חלקת מחוקק ספון" שנדפס לרגל יום ההילולא ג' תמוז תשפ"ב), לימוד תורתו, והליכה באורחותיו וקיום הוראותיו אשר הורנו.

קונטרס זה עוסק בעניין המשך פעולת הצדיק לאחר הסתלקותו, שתלמידיו יכולים להמשיך לקבל ממנו, ולא זו בלבד שאין בזה הפסק וחלישות, אלא אדרבא, ההשפעה לתלמידיו הולכת ומתגברת דווקא לאחר ההסתלקות.

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרומ, הרב צבי הירש ולמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון יאור החסידות, סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, 6084000

Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st.

#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להעזרת והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

וזאת למודעי, אשר ביאורים אלו, שגם במקורם לא הוגהו ע"י רבינו, לא הובאו באופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריית המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן, פשוט שמי שיבדו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעניין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בסוף הקובץ), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

פתיחה

בכולהו עלמין אשתכח יתיר מחיוהי

איתא בזהר הקדוש (ח"ג עא, ב. מובא בסדר "מענה לשון" שנאמר על קברי צדיקים):

צדיקא, אף על גב דאתפטור מהאי עלמא, לא אסתלק ולא אתאביד מכולהו
עלמין, דהא בכולהו עלמין אשתכח יתיר מחיוהי, דבחויהי אשתכח בהאי עלמא
בלחודוהי, ולבתר אשתכח בתלת עלמין

והיינו, שגם לאחר פטירת הצדיק, לא נחלשה מציאותו, אלא אדרבא: טרם הסתלקותו
הי' נמצא בעולם הזה הגשמי בלבד, ואילו לאחר הסתלקותו נמצא הוא גם בעולמות
הרוחניים. ולא זו בלבד, אלא ש"בכולהו עלמין אשתכח יתיר מחיוהי", שבכל העולמות
נמצא הוא יותר ממה שהי' נמצא בחייו, ואפילו בעולם הגשמי נמצא הוא יותר ממה
שהי' נמצא בחייו.

והנה, באגרת תנחומים שכתב אדמו"ר הזקן לתלמידי רבו הרה"ק רבי מנחם מענדל
מוויטעבסק נ"ע (בעל פרי הארץ), תלמיד מורנו הרב המגיד ממעזריטש נ"ע (תניא אגרת
הקודש סי' כז), הקשה על דברי זהר הללו:

וצריך להבין, תינה בעולמות עליונים אשתכח יתיר בעלותו שמה, אבל בעולם הזה
– איך אשתכח יתיר?!

והשאלה פשוטה וברורה: מילא בעולמות העליונים, מובן שלאחר ההסתלקות נמצא
הוא יותר ממה שהי' נמצא קודם, אך בעולם הגשמי לכאורה נחלשה מציאותו, שהרי
העולם הוא עולם הגשם והמעשה, והצדיק עזב את העולם הגשמי וכעת נמצא הוא
בעולמות הרוחניים בלבד?

ובמענה לקושיא זו, מקדים אדמו"ר הזקן יסוד גדול:

חיי הצדיק אינם חיים בשרים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה

חיי הצדיק, גם בהיותו בעולם הגשמי, היו חיים רוחניים, של אמונה בה', יראת ה'
ואהבתו, וחיים אלו אינם נפסקים בעת הסתלקותו, שכן הם עניינים השייכים לנשמה.

ועל יסוד זה, מתרץ את השאלה האמורה, כי אכן התלמידים החיים בעולם הזה הגשמי
יכולים להמשיך ולקבל מן הצדיק לאחר ההסתלקות, שכן חייו הרוחניים, "אמונה ויראה

ואהבה", ממשיכים גם לאחר ההסתלקות, ואדרבא, הם מתעלים ויוצאים מהגבלות שהיו נתונים בהן בהיותו בחיים חיותו בעולם הגשמי.

וע"פ זה מבאר שם את הלשון "שבב חיים לכל חי", שתרגמו הוא "הניח חיים לכל חי", והיינו שהצדיק שהסתלק משאיר אחריו חיים ומשפיע לכל ישראל, החיים בגוף גשמי.

אמנם, דבר זה צריך עדיין לביאור רב, שכן הוא מילתא דתמיהא לכאורה לומר שחי הצדיק "אינם חיים בשריים" למרות שחי בגוף גשמי. וגם יש לעיין האם נאמרו דברים אלו על כל צדיק, ומהי אכן הבוחן לידע אם השפעתו אכן ממשיכה לאחר ההסתלקות.

ונוסף לזה, כאשר מדובר אכן בצדיק ש"אשתכח" בעולם הזה "יתיר מבחיוהי", יש לבאר כיצד היא הדרך להתקרב אליו ולקבל ממנו בעלותו משנה לשנה בשמי רום.

ושאלות אלו, יתבררו בפרקים הבאים, כאשר יתבארו ברוחב ובעומק דברי הזהר וביאורו של אדמו"ר הזקן.

מתחילה אז תקופה חדשה, שלא בערך, למעליותא!

קטעים מדברות רבנו ביום הילולא השלושים של כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ע, יו"ד שבט תש"י - תש"מ

וביום הילולא יש להתחזק ולהוסיף בקיום הוראותיו, וזכבל שנה ושנה הוא כן, על אחת כמה וכמה כאשר "יהי בשלושים שנה", בדוגמת האמור ביהוקאל, שבאשר הכתיימו שלושים שנה חי דבר נפלא שלא בערך העניינים שלפני זה. . מתחילה אז תקופה חדשה שלא בערך, למעליותא, ו"מעלין בקודש".

...כבל שנה ושנה מתעלה הצדיק, במבואר באגרת הקודש. . וזכבל שנה העלי' היא באופן נעלה יותר ממה שהי' בשנה שעברה, אך כאשר עוברים שלושים שנה בעולמות העליונים, נעשה אז שינוי שלא בערך, שינוי נפלא אף בערך לעליות שבימי הילולא מידי שנה בשנה.

...על דרך המדובר כמה פעמים, ש"יש בנר בקבר", ישנה עלי' גם בזמנים שלאחר ההסתלקות, וכמוכן מסיפורי ב"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לפרק תהלים המתאים לשנתו של אביו אדמו"ר מוהר"ש ב"נ"ע, שהי' אז עשרות שנים לאחר ההסתלקות, ואמרו פרק פר, ביוון שנספס כך וכך שנים, כי גם כשהנשמה נמצאת למעלה היא מתעלה ונוספות לה שנים.

...מכך מובן, שבאשר עוברות שלושים שנה בעולמות העליונים, נעשה אז שינוי שלא בערך, שינוי נפלא לגבי העליות בימי הילולא שהיו מידי שנה בשנה.

כל עניין בתורה, ובפרט בעניין הקשור לנשיא ש"לא יעזוב את צאן מרעיתו", מובן שצריך להתבטא בהנהגה ובמעשה בפועל של "זרעו בחיים", של צאן מרעיתו, ומכך מובן, שצריכה להיות חוספה בכל העניינים שהם "עמלו אשר עמל בו כל ימי חייו", אצל "זרעו" - תלמידיו ותלמידי תלמידיו, ואלו שיהיו מבאן ולהבא תלמידי תלמידיו, כיוון שחלפו שלושים שנה.

פרק ראשון

חיי הצדיק אינם חיים בשריים

נאמר בזהר הקדוש שהצדיק נמצא בעולם הזה הגשמי לאחר הסתלקות נשמתו מגופו, יותר ממה שהי' קודם הסתלקותו.

וביאר זאת אדמו"ר הזקן (אגה"ק שם) על יסוד מה ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה", ופשיטא שגם לאחרי הסתלקות הנשמה מן הגוף, אין הפסק בחיים רוחניים אלו.

ומכיוון שחיוו הרוחניים ממשיכים, הרי אפשר לתלמידיו להמשיך לקבל השפעה מאמונת הצדיק ויראתו ואהבתו (כמו שמבאר אדמו"ר הזקן שם בארוכה), וממילא הרי שייך לומר שהצדיק "אשתכח" ונמצא בעולם הזה גם לאחרי פטירתו, כי חייו האמיתיים, החיים הרוחניים, ממשיכים ופועלים בעולם הזה הגשמי אצל תלמידיו ומושפעים.

אך לכאורה יש לתמוה על דברי אדמו"ר הזקן ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים": הלא בוודאי חי הצדיק בחיים גשמיים, נשמתו הייתה מלובשת בגוף גשמי, והוא פעל פעולות גשמיות, ובראשן קיום המצוות שרובן ככולן קיומן הוא על ידי דברים גשמיים דווקא!

ופשיטא שכאשר אכל הצדיק לחם ובירך עליו "המוציא לחם מן הארץ", הרי הי' כאן לחם גשמי ואכילה גשמית, שאם לא כן, הרי אסור לברך והברכה היא ברכה לבטלה רח"ל. אלא בוודאי אכל הצדיק את הלחם באכילה גשמית.

יתר על כן:

אפילו מצוות רוחניות כמו "אמונה ויראה ואהבה" שאודותיהן מדבר אדמו"ר הזקן, קיומן הוא גם כן בגשמיות, וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בכמה ממאמריו (ספר המאמרים קונטרסים (לאדמו"ר מוהרי"צ נ"ע) ח"ב רצ, ב ואילך, ובכ"מ) ש"כשם שמצוות תפלין, על דרך משל, יש לה מקום קבוע בראש ובזרוע, ומרגיש כובד התפלה של ראש וההידוק דתפלה של יד כן הוא במצות אהבה ויראה. . הנה שיעור מצות אלו הוא אשר יורגשו בהרגש גופני בבשר הלב ממש", שבאהבת ה' תורגש האהבה בבשר הלב הגשמי "כמו אדם הפוגש את אוהבו הנאמן. . שישכח על כל הדברים המעיקים אותו", ו"יתעורר בו חיות פנימי בתקוה טובה, כי לבו טוב עליו", וביראת ה' "נופל עליו פחד

גדול ומורא . . ולבו יכאב בכאב מורגש מיראת העונש ביראת שמים, ולפעמים הוא ברגש של ירא בושתי, או גם יראת הרוממות".

ובמילא מוכרחים לומר שהצדיק חי בחיים בשריים וגשמיים, שאם לא כן לא קיים את המצוות כתיקן, ואפילו לא את המצוות שבלב, ששיעורן הוא, כאמור, שיורגשו בבשר הלב הגשמי ממש.

ושומה, אפוא, לבאר את משמעות הדבר ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים", בעודו חי נשמה בגוף, ומקיים מצוות שקיומן בגשמיות דווקא.

החיים הגשמיים אינם נרגשים אצלו כלל

ביאור העניין:

אצל כל יהודי ישנם חיים גשמיים וחיים רוחניים, ובוודאי חיי הנשמה אינם נפסקים ח"ו לאחר אריכות ימיו ושנותיו, אלא הנשמה ממשיכה לחיות את חיי בעולם האמת.

אמנם, אצל רובם ככולם, הנה בהיותם בעולם הזה מרגיש האדם את חיי הגשמיות שלו בתור חיים עיקריים או לכל הפחות בתור דבר בעל חשיבות. אמנם הוא לומד תורה ומקיים מצוות ודואג לכל ענייני הנשמה, אך יחד עם זאת הוא אוכל ושותה וישן ודואג לממונו ופרנסתו ושאר צרכיו, והרי הוא מרגיש שיש לו גוף עם כל הצרכים האמורים, וזהו חלק עיקרי מאוד בחייו.

ולעומת זאת, אצל אותו סוג צדיק שאודותיו מדובר בתניא, הנה על אף שגם הוא בוודאי חי בחיים גשמיים ומקיים מצוות בדברים גשמיים, אך אצלו החלק הרוחני הוא העיקר, והחלק הגשמי אינו נחשב אצלו, ואפילו לא כענין טפל בלבד.

והבדל זה ניכר הן בענייני עבודת ה' המובהקים של הצדיק כלימוד התורה וקיום המצוות, והן בעת עסקו בצרכי הגוף:

בענייני עבודת ה', הרי אצל כל יהודי יש החלק הגשמי, מעשה המצווה שנרגש בגוף, ויש החלק הרוחני של כוונת המצווה.

וכמו למשל בהנחת תפילין, יש יהודי שאצלו המצווה נתקיימה בגשמיות בלבד, ללא שום כוונה רוחנית, לא כוונה המובאת בשו"ע לשעבד הלב והמוח לקב"ה, ובוודאי לא הכוונות המבוארות בספרי חסידות וקבלה, ובוודאי יצא ידי חובתו וקיים את המצווה, אך במצווה זו יש מקום רב לחיי הגוף, שהרי הרגיש רק את הפעולה הגשמית שבזה.

ויש מי שאצלו מלבד החלק הגשמי יש גם כל הכוונות הרוחניות, שעבוד הלב והמות, בכח הרגש וכח המחשבה, אך יחד עם זאת מרגיש גם את החלק הגשמי והמעשי.

אמנם, אצל הצדיק המדובר כאן, החלק הרוחני שבמצווה הוא העיקר, ובוה חייו, וכל עניין החלק הגשמי אינו אלא משום שהמצווה מוכרחת להתקיים גם בגשמיות מצד רצון

השי"ת מצווה המצוות, אך כל מהות המעשה הגשמי היא אך ורק היותו כלי ומכשיר לקיום העניין הרוחני.

ולא בענייני עבודת ה' בלבד חי הצדיק את החיים הרוחניים בלבד, אלא גם בענייני וצרכי הגוף הרי הוא חי בחיים רוחניים בלבד:

כאשר אוכל לחם, ומברך "המוציא לחם מן הארץ", הרי בוודאי יש כאן לחם גשמי, כי אם לא כן ה' אסור על פי תורה לברך, אעפ"כ כאשר הצדיק אוכל את הלחם הגשמי, הנה הוא חי זאת בתור עניין רוחני.

וכמסופר על אחד מגדולי הצדיקים שפעם התבטא שאינו רואה את הקורה שבבניין, אלא את "כח הפועל בנפעל", כלומר החיות הרוחני והאלקי המקיים את הקורה, ונמצא שאף שהיתה זו קורה שתפסה מקום גשמי, והעמידה את התקרה או את הבית, מכל מקום, ראה בקורה רק את הכח האלקי הפועל בנפעל.

וכן הוא כאשר הצדיק אוכל לחם, אמנם מוכרח שיש כאן לחם גשמי ממש, אך אין זה הדבר שבו הוא מתעניין וחי, אלא הוא מרגיש את החיות הרוחנית האלקית שבלחם, מזה הוא נהנה ומכך הוא מקבל חיות.

ונמצא שבאמת החיים הגשמיים של הצדיק כאילו אינם קיימים כלל, כיון שאין להם אצלו מטרה ותכלית בפני עצמם, אלא כל מהותם הוא כלי שרת שעל ידו יוכל למלאות את רצון הנשמה ועבודתה הרוחנית בעולם, שבשביל זה יש צורך בידיים ורגליים ושאר רמ"ח איברים גשמיים.

וזהו משמעות דברי אדמו"ר הזקן שחיי הצדיק הם חיים רוחניים: בוודאי לכל יהודי יש חיים רוחניים, אך אצל הצדיק, גם בעת חיים חיותו בעולם הזה, מהות חייו היא רק חיים רוחניים, והחיים הגשמיים אינם אלא טפל וכלי לחיים הרוחניים. אין לו צרכים גשמיים ולא רצונות גשמיים ולא הרגשות גשמיות כשלעצמם, אלא הכל כלי ומכשיר לצרכים והרצונות של החיים הרוחניים.

החלפת לבוש אינה מיתה!

בכך יובן היטב גם מה שאמרו חז"ל (תענית ה, ב) "יעקב אבינו לא מת":

ובהקדים השקו"ט בגמרא שם על כך ש"יעקב אבינו לא מת", והקשה רב נחמן "וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטנייא וקברו קברנייא", והיינו שהלא נאמר בתורה בפירוש שספדו את יעקב וחנטו אותו הרופאים וקברו אותו במערת המכפלה.

ותירץ רב יצחק "מקרא אני דורש, שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שביים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ולכאורה הדבר קשה ביותר, שלא מצינו כאן תירוץ על כך ש"ספדו ספדנייא" וכו', אלא רק מוכיח מהיקש הכתובים שכשם שזרעו בחיים אף הוא בחיים, ועדיין קשה לכאורה כיצד מתאים הדבר עם העניינים של הספד וחגיטה וקבורה?

אמנם, על פי המבואר לעיל מובן הדבר, כי כאשר אומרים "הוא בחיים" הכוונה על חייו האמיתיים של יעקב שהם החיים הרוחניים. אצל יעקב אבינו החיים הגשמיים לא תפסו מקום כלל, וכל חייו היו רק חיים רוחניים, והחיים הגשמיים היו רק כלי ומכשיר לחיים הרוחניים.

ואם כן, אף שבנוגע לגוף הגשמי הי' מצב של פטירה ובמילא "ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא", הנה לא שייך לומר שיעקב מת, שכן ענייני הגוף מעולם לא היו חייו, וממילא כאשר ניטלים החיים הגשמיים ונותרים החיים הרוחניים לא שייך כלל לקרוא מצב זה בשם "מיתה", ושפיר שייך לומר "יעקב אבינו לא מת".

אצל יהודי אחר, אף שגם הוא עובד ה' בגופו ונשמתו, הרי מכל מקום הגשמיות היא עיקר עניינו, ואף אם עסקי הגשמיות שלו הם "לשם שמים" (אבות פ"ב מ"ב), או אפילו "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו. אודות מדריגה זו ראה לקוטי שיחות ח"י עמ' 104. וש"נ), מכל מקום עדיין הרי הוא מרגיש וחי גם את החלק הגשמי שבמעשים אלו.

ולדוגמא, יכול להיות יהודי צדיק, שכל ימיו לומד תורה ומקיים מצוות, אך עדיין לא הפך את כל ענייניו הגשמיים לכאלה שהוא מרגיש בהם את הרוחניות בלבד. כאשר הוא לומד תורה, חש הוא את העניין הרוחני, אבל כאשר מברך ברכה ראשונה וברכה אחרונה ואוכל הרי הוא מרגיש לא רק את החיות האלוקית שבמאכל אלא גם את הטעם הגשמי שלו, ועד כדי כך שהטעם הגשמי יכול להשפיע גם על החלק הרוחני, שבאם המאכל לא הי' ערב לחיכו, יכול הדבר להשפיע על הברכה שעליו לברך (ראה שו"ע ושו"ע אדמו"ר הזקן סי' רד).

וממילא, הגם שגם אצלו ישנם "חיים רוחניים", מכל מקום יש לו גם "חיים בשריים" המבלבלים לנשמה. ולכן כאשר ניטלו חייו הבשריים אי אפשר לומר שחייו אלו לא תפסו אצלו מקום ולא היו חשובים אצלו, עד כדי כך שהפסקת חיים אלו לא תיקרא אצלו בשם "מיתה", שכן החיים הבשריים שנפסקו היו אצלו עניין עיקרי, וגם אם אין זה בבחינת "קטלא כולא", הרי זה על כל פנים בבחינת "קטלא פלגא" (ב"ק סה, א).

וכדי שיהי' מעמד ומצב ש"יעקב אבינו לא מת", גם לא בבחינת "קטלא פלגא" - הרי זה דוקא כאשר הגשמיות אינה תופסת מקום אצלו כלל, גם לא בבחינת "פלגא".

וזהו שאמרו אודות יעקב אבינו "לא מת", מכיוון שהגשמי לא הי' נחשב אצלו כלל, ואינו נוגע לעצם חייו. משל למה הדבר דומה, לאדם שנטלו ממנו לבוש אחד והחליף ללבוש אחר, שוודאי לא נחסר שום דבר בנוגע לעצם חייו.

והנה, אצל אדם מן השורה הגוף איננו רק בבחינת "לבוש" וטפל לנשמה, אלא הוא עניין עיקרי מאוד, עד כדי כך שיכול לקרות לפעמים שיעדיף את טובת הגוף ותאוותיו על פני טובת הנשמה. ואם הי' משים אל לבו שהגוף והחיים הכשריים הם לבוש לבד לנשמה, ודאי שלא הי' אצלו שום מקום לזה, שהרי לא יעלה על הדעת שאדם יוותר על טובת נשמתו בשביל טובת מעילו...

אבל יש צדיקים שאצלם הי' בהחלט גמור, שהגוף אינו אלא טפל לנשמה ואינו אלא לבוש וכלי שעל ידו יכולים לקיים רצון השי"ת בקיום המצוות בגשמיות.

וממילא, כאשר מסתיימת השליחות בגוף הגשמי, הרי אמנם שייך "ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא", שהלא ניטל הלבוש הגשמי, אך יחד עם זאת אין זה אלא כמו החלפת לבוש אחד בלבוש אחר, שהרי הגוף הגשמי נחשב אצלו ללבוש חיצוני בלבד, ובנוגע לחייו האמיתיים – חייו הרוחניים, לא נחסר כלל ע"י החלפת הלבוש, ולא שייך בחיים האמיתיים מיתה, אלא "הוא בחיים".

והנה, הלימוד לכך ש"יעקב אבינו לא מת", הוא מההיקש לזרעו, "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", זאת אומרת שעניין זה שלא שייך בו מיתה, קשור לכך ש"זרעו בחיים", והם הראי' לכך ש"אף הוא בחיים", הם אבן הבוחן לידע אם חייו היו רוחניים בלבד וממילא גם לאחרי פטירתו "הוא בחיים".

ויש לברר את עניין "זרעו בחיים", ואת המעלה המיוחדת שיש בצדיק שגרם לכך ש"זרעו בחיים", ומדוע זה גורם שיהי' "הוא בחיים", כאשר יבואר בפרק השני.

עלה, בעילוי אחר עילוי, שלושים מעלות

אגרת ליום הילולא השלושים של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ב' ניסן תר"פ - תשי"א

בכל שנה ושנה מתעוררים הענינים בזמניהם שלהם. ודעת לנכון נקל אשר ויהי בשלושים שנה, שעברו ער עתה, שלושים ב' ניסן (תר"פ-תש"ט), הנה עלה עלה, בעילוי אחר עילוי, שלושים מעלות.

ומבואר ע"פ דברי רז"ל, אשר גם אחרי החסתלקות הרי צדיקים ילכו מחיל אל חיל, וצדיקא דאחפטר דאשתבת כבולחו עלמון, וגם בעולם הזה, יתיר מבחיוהי, לכן גם השפעותיו לכל השייכים אליו מתעלות יותר ויותר. וכדי שיתקבלו בפנימוות צריכים גם ה"כלים" של השייכים אליו להיות מזוככים יותר.

פרק שני

אבן הבוחן לחיים רוחניים – התמסרות מוחלטת לצאן מרעיתו

אודות יעקב אבינו אמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת", והטעם והמקור לכך הוא ההיקש בין יעקב לזרעו – "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ונתבאר בפרק הקודם, שמה שאומרים על יעקב אבינו "לא מת", אף שניטלו חייו הגשמיים, והי' הספד וחינוכה וקבורה, הרי זה משום שחייו האמיתיים והעיקריים היו החיים הרוחניים של עבודת השי"ת, וענייני הגשמיות היו בבחינת לבוש חיצוני בלבד, ולכן כאשר נלקחו החיים הגשמיים אין לכך משמעות לגבי חייו האמיתיים שהם החיים הרוחניים.

והנה, מדברי הגמרא מובן, שההוכחה לכך ש"הוא בחיים", היינו שהחיים הרוחניים היו לבדם העיקר אצלו, עד כדי כך שהפסק החיים הבשריים אינו משפיע על חייו כלל, היא כשיש לו בעולם תלמידים ומושפעים שהם עומדים באופן של "זרעו בחיים".

ויש לעיין בדבר, מהי המשמעות במה שאומרים על מושפעיו "זרעו בחיים", ומדוע הם אבן הבוחן לכך ש"הוא בחיים", שמשום כך נטילת החיים הבשריים לא תיקרא בשם "מיתה"?

אהבת ישראל אמיתית – על ידי שהגוף "נבזה ונמאס בעיניו"

ביאור העניין:

ההתמסרות של הצדיק אל בני ישראל שבדורו, הלא באה על חשבון טובתו העצמית, על חשבון חיי הגוף, וגם על חשבון עבודת ה' האישית שלו, שהי' יכול לעסוק בתורה במנוחה, להתעלות לעצמו ולהיות מנותק לגמרי מענייני גשמיות וטרדות העולם.

ומבואר בתניא (פרק לב), שהדרך להגיע לקיום מצוות אהבת ישראל, בהתמסרות גמורה ומוחלטת ליהודי אחר, היא בכך שהגוף טפל והנפש היא העיקר:

וכך מבואר שם, שה"דרך ישרה וקלה, לבוא לידי קיום מצוות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן", הרי זה על ידי ש"גופו נבזה ונמאס בעיניו, רק שמחתו תהי' שמחת הנפש לבדה". שאינו חש ומרגיש בענייני הגוף, היות שהוא טפל ונבזה בעיניו, וכל עניינו הוא רק בענייני וחיי הנשמה.

החילוקים בין יהודי אחד למשנהו הם רק בגוף, אבל הנשמות "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה", ו"נקראו אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד".

ולכן אצל אלה "העושים גופם עיקר ונפשם טפלה", הנה "אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם, רק התלוי' בדבר לבדה", כי כל גוף דואג לטובתו האישית, וכאשר אוהב הוא את זולתו הרי זה משום שהוא מרוויח משהו מכך. אך אצל אלו שהעיקר אצלם הוא הנפש, מכיון שמצד הנפשות הרי כל ישראל הם אחים ממש, הרי הוא אוהב את זולתו ודואג לו ומסייע לו ממש כפי שעושה זאת עבור עצמו.

אמנם, באהבה זו גופא יתכנו דרגות, יש מי שאצלו הנפש היא העיקר, אך יש גם קצת מקום לגוף, ואז גם האהבה לא תהי' בשלימות, שכן מכיוון שהוא חי גם את החיים הברשיים, הנה מצד חיים אלו הזולת הוא נפרד ממנו, ולא יתכן שיתן עבור הזולת את כל מציאותו.

אך כאשר כל חייו הם רק החיים הרוחניים, והגוף הוא טפל לגמרי, אזי מתמסר הוא כל כולו למען זולתו. ודבר זה מצינו בצדיקים שהתמסרו באופן מופלא לבני דורם וויתרו על טובתם העצמית, הגשמית והרוחנית, בשביל זולתם.

כיצד "מחיים" יהודי שחי בין הגויים?

והנה, הבחינה האמיתית לידע שאצלו הי' הגוף טפל כל כך, עד שאהבת ישראל שלו הייתה באופן שמסר את נפשו לגמרי עבור יהודי שני, היא כאשר רואים את התוצאות בפועל, ש"זרעו בחיים":

פירוש "זרעו בחיים" הוא, שכאשר מתבוננים באותו יהודי, עולה שכל היותו בחיים רוחניים, בלימוד התורה וקיום מצוותי', הוא רק מפני היותו "זרעו" ותלמידו של הצדיק.

זאת אומרת שמדובר גם אודות יהודי שרחוק לגמרי מכל ענייני יהדות, חי ומתהלך בין הגויים, ונפשו הבהמית ויצרו הרע בתוקפם וגבורתם, והעולם מלא עניינים של היפך הקדושה, והיצר מסיתו, ואעפ"כ על ידי פעולת הצדיק בעולם בחייו הוא התקרב ליהדות ונהפך להיות "חי" בחיי תורה ומצוותי'.

ולכאורה, הדבר תמוה, כיצד ניתן להחיות יהודי כזה בתורה ומצוותי'?

ובפרט שכבר אמרו חז"ל (ברכות לג, ב) ש"הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", ואם הקב"ה עצמו, כביכול, אינו יכול להחיות את פלוני בחיים רוחניים של תורה ומצוות ויר"ש, כיצד הדבר בכוחו של הצדיק שפלוני יחי' ביהדות רק משום היותו זרעו?

והמענה לכך הוא, שהדבר הוא מצווה בתורה, שנאמר "ואהבת לרעך כמוך", ובזה נכלל לעשות לו טובה בגשמיות, ובמכל שכן לעשות לו טובה ברוחניות, ולהחיותו בתורה ומצוות'. ואם הדבר הוא ציווי בתורה הרי בוודאי ניתן מהשי"ת הכח להחיות את אותו יהודי.

אלא שבשביל לזכות לכח אלוקי זה, צריך לעמוד בהתבטלות גמורה, שכן כמבואר בתניא (פ"ו) ש"אין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית"י".

וההתבטלות הגמורה שבמצוות אהבת ישראל, מתבטאת בכך שהוא מוסר את נפשו בפועל ממש בשביל זולתו, אפילו במקום שעל פי דין אין חובה לכך. הוא אפילו אינו נכנס כלל לשקו"ט האם על פי דין מחויבת כאן מסירת נפש או לאו, אלא מיד מוסר את חייו ואת נפשו עבור זולתו.

עצם עשיית טובה ליהודי, אין בכך חידוש ומסירת נפש, שהרי זהו חיוב על פי דין, החידוש הוא בעשיית טובה ליהודי אחר, כאשר מוותר על טובת עצמו ומעמיד עצמו בסכנה עבור זה.

וידוע הסיפור מאדמו"ר הזקן ששאלוהו "מהו חסיד", וענה שחסיד הוא מי שמוותר על טובת עצמו בכדי לעשות טובה לזולת, והביא רא' לדבר ממה שאמרו בגמרא (נדה יז, א) אודות גזיזת צפרניים "שורפן חסיד", שהטעם לשריפת הצפרניים הוא מחשש פן תדרוך עליהם מעוברת ותפיל ולדה, והטעם שנקרא חסיד, כתבו התוס' (ד"ה שורפן) משום שאיאת בערוך ש"שרפת צפורן מזקת לאדם. . ולכך הוא חסיד שמחמיר לשורפן אע"ג שמזיק לו".

וכן ראינו אצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שהי' מסכן עצמו לילך לעיר הבירה ולהשתדל ולבטל גזירות מלכות הרשעה ברוסי', וסיכן עצמו בפועל ממש פעם אחר פעם עוד בחי אביו אדמו"ר הרשב"ב נ"ע, ובפרט במסירת נפשו בימי המצור ומצוק כאשר התחילו הרדיפות האימות על שמירת התורה ומצוותי', שבו בכל יום ויום מתחילתו ועד סופו מסר נפשו בפועל ממש על הפצת התורה ברחבי רוסי'.

והי' יכול לישב בביתו ולעבוד את השי"ת בינו לבין קונו ולא היו עושים לו מאומה, והי' עומד אז בסכנה פחותה הרבה, ורוב הסכנה באה לו מהתמסרותו להפצת היהדות אצל בני ישראל במדינה ההיא, להעמיד דור שיהי' חיי' בחיי תורה ומצוותי'.

הנהגה מעין זו, שייכת רק אצל מי שאצלו החיים הרוחניים הם העיקר, והחיים הבשריים אינם נחשבים לכלום, ואפילו לא לדבר טפל, והוא ראה בהם רק כ"כלי", כגרון ביד החוצב בו, שעל ידי החיים הגשמיים יוכל לפעול בעולם. לאותו יהודי ניתן

הכח "להחיות מתים" ברוחניות, ולהעמיד בחיים יהודים שעל פי טבע אין להם תקווה להתקרב ליהדות.

וכאשר רואים שיהודים אלו חיים רק בזכותו, הרי זה גופא הוכחה שחיינו היו חיים רוחניים בלבד, וחיינו הבשריים היו רק כלי ומכשיר לחיים הרוחניים, שעל כן ניתן לו הכח להחיות יהודים בתורה ומצוותי'.

וממילא, צדיק כזה, גם כשנסתלק מן העולם, הרי אין שום שינוי בו, כי אף שהחיים הגשמיים נפסקו, הנה מעולם לא היו אלו חיינו האמיתיים, החיים היחידיים שלו היו החיים הרוחניים והם ממשיכים ומתגדלים ומתעלים גם לאחר פטירתו.

מתעסק עם חסידים נעלים ועם רחוקים לגמרי מיהדות

והנה, עניין זה, שמוסר נפשו בפשטות עבור הזולת מתבטא גם בסוג העבודה שבו מתעסק:

כי הנה, מצינו, לדוגמא, אצל כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע, שהי' מתעסק עם שני אופני עבודה הרחוקים זה מזה מן הקצה אל הקצה.

מחד, הי' מנהיג את חסידיו בעבודת ה' שלהם, הי' תובע מהם לא להסתפק בלימוד התורה סתם, אלא שיהי' הלימוד מתוך אהבת ה' ויראתו, שילמדו חסידות בדביקות עד שלימוד החסידות יתבטא גם בשעת האכילה והשתי', שלא תהי' לו שייכות לגשמיות העניינים ולא יתגשם בעצמו.

יחד עם זאת, באותו זמן ובבת אחת התעסק גם עם כאלו שלא הייתה להם שייכות לתורה ומצוותי' ולא היו יכולים לדבר עמהם אודות ענין כל שהוא, אלא רק להזכיר לו שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, שכן שכח לגמרי שנולד יהודי רח"ל, וגם אליו התמסר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע באותה מסירת נפש כמו שהתעסק עם חסידיו שאחזו בדרגות נעלות של "מהדרין מן המהדרין".

ובנוסף לכל זה, מסר את נפשו והתעסק גם עם מי שהי' במעמד ומצב של "שנה ופירש", שהוא, כדברי הגמרא (פסחים מט, ב) "קשה יותר מכולם", וגם בו עמל ויגע לקרבו לעבודת ה', גם אם הי' הדבר רק על הספק וספק ספיקא, וכולי האי ואולי, ומכל מקום מסר את נפשו גם עבור יהודים אלו.

בתחילה פעל בכל רחבי רוסי', בפינה אחת דאג שילדים יהודים ילמדו אל"ף בי"ת ויסודות היהדות במחתרת במסירות נפש, ובפינה אחרת דאג שהחסידים ילמדו בליל שישי עד לפנות בוקר.

ובהיותו בארה"ב, הנה מחד ייסד ישיבות שבהן ילמדו כל היום גמרא וחסידות, באופן שגם לימוד הגמרא יהי' חדרור באור וחיות, בחמימות וחיות חסידית, ומאידך באותה עת

דאג גם לייסד לימודי אל"ף ב"ת ויסודות היהדות עבור ילדים יהודים שמתחנכים עדיין רח"ל בבתי ספר נכריים, והקדיש עבור זה זמן על חשבון שאר ענייניו.

ובכל עניינים וקצוות אלו עסק באותה מסירת נפש ובאותה חיות והתלהבות.

לכאורה, הדבר תמוה, כיצד אפשר להתמסר לעניינים רחוקים ומנוגדים אלו, להתעסק בהתעלותם של חסידים העומדים בדרגה גבוהה מאוד, ויחד עם זאת להתעסק ביסודות היהדות עבור אלו שאינם שייכים עדיין לשום עניין של "אידישקייט"?

המענה לכך הוא, שכאשר החיים אינם חיים גשמיים כי אם חיים רוחניים של "אמונה יראה ואהבה", אזי אין שום חשבון וחישובים מהו עניין נעלה ומהו עניין נחות, ומה נדחה מפני מה, אלא כאשר רואים שישנו יהודי שצריך סיוע ועזר, מתמסרים עבורו בתכלית!

אם חסיד נעלה הוא, וצריך עזר בהמשך התעלותו, הרי מתמסרים עבורו שילמד חסידות בליל שישי עד לפנות בוקר, ואם הוא ילד קטן הלומד במוסד נכרי וזקוק שישלחו עבורו מי שילמוד עמו א"ב ויסודות היהדות, מוסרים את הנפש גם עבור זה.

כאשר הצדיק מרגיש שיהודי זקוק לעזרה, הרי אין זה הרגש גשמי ושכלי, אלא שהנפש מרגישה נפש, נשמת הצדיק מתמסרת עבור נשמת היהודי הזקוק לעזרה היכן שהוא באיזה מצב שהוא, ללא כל חשבון ובמסירות נפש בתכלית.

ונמצא, אפוא, שעל ידי "זרעו בחיים", על ידי שרואים שהצליח להחיות את אלו הרחוקים לגמרי מתורה ומצוות, והרי הם חיים בחיים רוחניים אמיתיים רק משום שהם תלמידיו ו"זרעו" ברוחנית, הרי זה אות שאצלו החיים הבשריים לא נחשבו לכלום, וכל חייו היו רק חיים רוחניים של "אמונה יראה ואהבה".

וממילא, הרי אצל צדיק מעין זה שייך מה שאמרו גבי ישראל סבא "יעקב אבינו לא מת", שכן בחיים הרוחניים לא שייך מיתה והפסק, ומה שנחסר אצלו הלבוש הגשמי, הרי זה רק כמו לבוש חיצוני לגבי עיקר החיים, שהם חייו הרוחניים שאין בהם הפסק ושינוי.

פרק שלישי

התקרבות לצדיק לאחר ההסתלקות – כיצד?

בפרקים הקודמים נתבאר שיש צדיקים שבחייהם בעולם הזה הגוף לא תפס מקום כלל, אפילו לא כענין טפל בלבד, אלא הגוף אצלם הוא רק לבוש וכלי שרת בעלמא לחיי הנשמה, ואשר על כן גם כאשר חיי הגוף מפסיקים, אין זה עניין של מיתה והפסק אצלם, היות וחיי הגוף לא היו חייהם, והחיים האמיתיים והעיקריים שלהם, חיי הנשמה ועבודת ה', ממשיכים גם אז.

והנה, בתניא שם (אגרת הקודש סימן כז וה"ביאור" שעלי) מדייק בדברי הזהר שלא זו בלבד שחיי הצדיק, שהם חיי עבודת ה' הרוחניים שלו, ממשיכים לאחר הסתלקותו, ואין בהם עניין של מיתה והפסק, אלא עוד זאת שפעולתו בעולם הזה הגשמי היא "יתיר מבחיוהי", ובלשון הזהר "צדיקא, אף על גב דאתפטר . . . בכוחו עמין אשתכח יתיר מבחיוהי".

והיינו, שחיי הצדיק אינם ממשיכים רק לעצמו, אלא גם פעולתו בעולם הגשמי נמשכת. הקשר של הצדיק עם תלמידיו ועם מושפעי בעולם הזה הגשמי הולך ומתחזק ומוסיף דווקא לאחר הסתלקותו, והרי הוא ממשיך להעלותם ולהשפיע להם גם בהיותו בעולם העליון.

בנקל יותר לקבל מן הצדיק לאחר הסתלקותו

ובטעם הדבר מבאר שם בתניא, ש"בהיות הצדיק חי על פני האדמה" היו החיים הרוחניים שלו, "אמונה ויראה ואהבה", מלובשות "בתוך כלי ולבוש שלהם . . . בגופו".

ומכיוון שהחיים הרוחניים של הצדיק היו מלובשים בגוף הגשמי, הרי גם הקבלה מן הצדיק הייתה מוגבלת לכמה שאפשר לקבל מנשמה המלובשת בגוף, כשהשפעה מצומצמת ומותנית כמה שאפשר לקבל דרך דבוריו ומחשבותיו הגשמיים של הצדיק.

עוד זאת, שבכדי לקבל מן הצדיק צריך להיות בסמיכות מקום אליו, היות ואין גוף הצדיק יכול להיות בכמה מקומות בבת אחת, כיוון שהוא מוגבל בהגבלות הגשמיות.

אך לאחר הסתלקותו, כשנשמתו נפרדת מן הגוף, יכולים תלמידיו לקבל מנשמת הצדיק השפעה מרובה בלי ההגבלות של הגוף הגשמי. אזי הם יכולים לקבל "מבחינת רוח רבם העצמית שהם אמונתו ויראתו ואהבתו שעבד בהם את ה', ולא זיום בלבד", וזאת, "הואיל ואינה בתוך כלי, ולא בבחינת מקום גשמי".

עוד זאת, שאין הם מוגבלים אז בהגבלות המקום, אלא בכל מקום שהתלמיד מתקשר לצדיק יכול הוא לקבל השפעה מרובה ממנו, כי הנשמה אינה מוגבלת בהגבלות המקום. ותוספת ההשפעה אז אינה רק הוספה בכמות, אלא היא באיכות אחרת לגמרי, כי בחייו בעולם הזה היו יכולים לקבל רק "הארה" ו"זיו" מעבודתו את קונו, ואילו לאחר הסתלקותו, בהיעדר הגבלות הגוף, יכולים לקבל גם "מבחינת רוח רבם העצמית".

התעלות הצדיק נובעת מעבודתו עם אנשי דורו ומשפיעה גם עליהם

והנה, חייו האמיתיים והרוחניים של הצדיק, לא זו בלבד שאין בהם הפסק ח"ו אלא יתירה מזו, שמידי שנה בשנה מתעלה הנשמה יותר ויותר, שכן מאחר וחי הנשמה ממשיכים, הרי "צדיקים אין להם מנוחה" . בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל" (גמ' סוף ברכות), והנשמה מתעלה יותר ויותר, וממילא גם המושפעים שלו בעולם הזה מקבלים ממנו יותר. יתירה מזו: בכל שנה ושנה ביום ההילולא של הצדיק הרי הוא מתעלה בעילוי רב ועצום, כמו כל יהודי שמתעלה ביום פטירתו, ולכן אומרים אז קדיש, ואצל הצדיק הרי זה נוסף על העלי' התמידית שלו, ש"אין להם מנוחה".

וגם עליות אלו של הצדיק משפיעות על העולם כאן למטה בעולם הזה, באופן שגם בעולם הזה "אשתכח" - "יתיר מבחיוהי", שמכיון שחייו הרוחניים של הצדיק מתעלים משנה לשנה, הנה גם בעולם הזה הגשמי חייו אלו מתעלים.

אמנם, יסוד זה צריך לביאור, הרי מדובר על עליותיו של הצדיק בעולם הרוחני, ומדוע מתבטאות הן גם בעולם הזה הגשמי?

ויש לומר הביאור בזה:

ירידת הנשמה למטה היא ירידה עצומה, שהרי הנשמה עצמה היא "חלק אלוקה ממעל ממש" (תניא פ"ב ע"פ איוב לא, ב) והייתה חקוקה תחת כסא הכבוד (ראה זהר ח"ג כט, ב. ועוד), ומשם ירדה להתלבש בגוף גשמי ולהתעסק בעניינים גשמיים נחותים ולעמוד בניסיונות ושאר קשיים.

והרי התמיהה זועקת: מפני מה ירדה הנשמה למקום גלות וחושך להתלבש בגוף גשמי ונחות?

והיישוב על כך הוא, שירידה עצומה זו היא "צורך עלי", כי "הנשמה קודם בואה לעולם הזה הייתה בבחינת עמידה, וכמו שנאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", והיינו שלא ה' אצלה התעלות באין ערוך ממדריגה למדריגה, ואילו "על ידי קיום המצות בעולם הזה, נעשה לה בחינת הליכה, ונתתי לך מהלכים וגו'", היינו שעל ידי העבודה בעולם הזה הגשמי, מתעלה הנשמה בעילוי רב ועצום, שלא בערך למה שהייתה טרם ירידתה (ראה בכל הנ"ל תורה אור סוף וישב. לקוטי תורה שלח לח, ד ואילך. ועוד).

ועל יסוד זה יש לבאר גם בנדון דידן:

כל העליות שהצדיק עולה בעילוי אחר עילוי, הרי הן קשורות עם עבודתו בעולם הגשמי, הכוללת השפעתו לתלמידיו כאשר הי' נשמה מלובשת בגוף, שהרי, כנ"ל, דווקא העבודה למטה בעולם הזה, היא הסיבה והגורם לעליות העצומות והנעלות של הנשמה.

ולכן, גם העליות שעולה נשמת הצדיק בעילוי אחר עילוי בעולמות העליונים, לכל לראש הן מתבטאות בעולם הגשמי, במקום שבו עבד עבודתו, שתלמידיו יוכלו לקבל השפעות מעליות אלו.

והשפעה זו אינה רק לתלמידיו, אלא לכללות העולם, עד לדרגות התחתונות ביותר, וכמו שכתב אדמו"ר הזקן באגרת ה"הרה"ק רלוי"צ מבארדיטשוב נ"ע לאחרי הסתלקות בנו (תניא אגה"ק סי' כח) ש"מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה בעת פטירתו. . מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו, ופועל ישועות בקרב הארץ לכפר על עון הדור, אף גם על הזדונות שהן מג' קליפות הטמאות".

אמנם, עיקר ההשפעה היא לתלמידיו, שהכירוהו בחייו, וממשיכים להיות תלמידיו ולקבל ממנו גם לאחר שנפרדה נשמתו מגופו.

אבל גם אלו שלא זכו להכירו בחייו, יכולים לקבל השפעה זו על ידי שהולכים בדרכיו ובאורחותיו, ובעיקר על ידי לימוד תורתו, שבה נותן הצדיק את עצמו, שהרי אמרו חז"ל ש"צדיקים דומין לבוראין" (בראשית רבה פס"ז, ח. ועוד), וכשם שהקב"ה הכניס עצמו בתורתו כביכול, כמו שאמרו בשבת (קה, א. לגרסת הע"י) ש"אנכי" הוא נוטריקון "אנא נפשי כתבית יהבית" ומבואר בלקוטי תורה (שלח מד, סע"ד) הביאור הפנימי בזה, שהקב"ה עצמו "נפשי" הכתיב עצמו ונתן את ה"אנא" בתוך התורה, כמו כן הצדיקים הכניסו עצמם בתורתם.

ומעין זה מצינו שאמר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע טרם הסתלקותו "איך גיי אין הימל, און די כתבים לאז איך אייך" – אני עולה השמימה והכתבים (כתבי החסידות שלו) אני משאיר לכם, והיינו שעל ידי לימוד הכתבים מקבלים את הצדיק בעצמו, ואפשר לקבל מהצדיק גם בעלייתו השמימה בעילוי אחר עילוי.

וכאשר לומדים תורתו ומתנהגים בדרכו, זוכים להמשיך ולקבל השפעה מן הצדיק שממשיך ומתעלה לאחר פטירתו, וכבר אינו מוגבל בהגבלות הגוף, וממשיך את חייו הרוחניים בעילוי אחר עילוי, וגם מנהיג ומשפיע לצאן מרעיתו ומשפיע טובה וברכה בעולם, באופן ש"פועל ישועות בקרב הארץ".

מקורות

פרקים א-ב: ע"פ תורת מנחם הל"ו עמ' 102 ואילך. חמו"ז עמ' 22 ואילך.

פרק ג: ע"פ תורת מנחם תשמ"ב ח"ב עמ' 724 ואילך. תשמ"ג ח"ב עמ' 890 ואילך. תש"ג ח"ד עמ' 150 ואילך.